

ENQUETE

BO WAGNER SØRENSEN

FRISØRDYNASTIER

I foråret 2005 interviewede jeg 10 mandlige frisører i København som led i et større projekt ved Center for Ligestillingsforskning om mænd i kvindebrancher. Jeg spurgte dem blandt andet, hvorfor de havde valgt frisørfaget i sin tid, og allerede i de første interviews tegnede der sig et mønster. Min første informant sagde, at han havde valgt at blive frisør, fordi han havde familie, der var i den branche, og senere oplyste han, at hans far havde en frisørsalon, og at han derfor kendte branchen og havde fundet ud af, at den egentlig kunne være interessant. Min anden informant viste sig ikke bare at have en far, der var frisør. I hans tilfælde var hele slægten frisører i flere generationer:

Ja, vi er en frisørfamilie, hvor jeg er tredje generation. Min søn er fjerde generation. Min farfar startede i 1927. Nede på Strøget, Vimmelskiftet. Og så kom min far, og så kom jeg. Og så ... min mor er frisør også. Min kone var frisør. Sådan ... alle min fars søskende var frisører, så det var sådan et helt frisørdynasti.

Af citatet fremgår det, at frisørdynastiet blev grundlagt af informantens farfar, og salonen på Vimmelskiftet fremstår som det sted, hvor frisørslægten har sit udspring. Interessant nok er det primært mænd – generationer af mænd – der både tegner slægten og tegner frisørfaget i informantens udlægning. At tænke i stamfædre snarere end stammødre er slet ikke usædvanligt blandt danskere, selv om vi i princippet regner slægtskab bilateralt. Før indførelsen af den nye personnavnelov fra 1981, der sikrede en navneretlig ligestilling mellem mænd og kvinder, var det en kendsgerning, at en mands (slægts)navn levede videre med hans legitime sønner. Informantens mor var også frisør, men åbenbart har hun ikke været så fremtrædende inden for faget som hans far, og hun nævnes derfor mere en passant.

En tredje informant oplyste, at det var hans farfar, der startede forretningen i sin tid, og han præsenterede i forlængelse af denne oplysning sig selv med ordene: „Og jeg er tredjegenérationsfrisør.“ I hans tilfælde er der også tale om en slags frisørdynasti med en del familiemedlemmer involveret i at drive forretningen, der består af flere frisørbutikker. Informantens fætter ejer i dag den forretning, farfaderen oprindeligt startede. Det fremgår af interviewet, at informantens farmor også har arbejdet i forretningen, men det er ikke klart, om hun er uddannet frisør eller blot hjælper til. Igen er det en mand, der i skikkelse af farfaderen står som grundlægger af frisørslægten og -forretningen.

Slægten, faget og valget

For disse mænd af frisørslægt fremstår valget af fag af gode grunde som ret nærliggende og ret traditionelt. En af informanterne nævner, at han har været vant til frisørbranchen fra lille af:

Jamen altså, jeg tjente lommepege på at hjælpe til i forretningen. Og jeg er kommet der igennem hele min barndom selvfølgelig. Min farmor og farfar arbejdede her, og hele min familie ... Jeg har været arveligt belastet. Altså, jeg vil da nok sige indimellem med nogle af de fyre, jeg møder i branchen, der studser jeg over, hvorfor i alverden de egentlig har valgt denne her branche. Det må jeg indrømme. Altså, hvordan man overhovedet er kommet på den idé. Jeg gjorde det ud fra, at jeg havde indsigt i branchen og vidste, hvad det gik ud på, og fandt det fascinerende og et godt sted at udvikle sig. Men havde jeg ikke haft så stort ... et så indgående kendskab til det, havde jeg aldrig valgt det. Det må jeg indrømme.

En anden af informanterne nævner, at det var meget naturligt for ham at fortsætte familietraditionen, men han pointerer samtidig undervejs i interviewet, at han aldrig er blevet presset til noget af nogen, og at valget var hans helt eget. Men det har måske næsten været for oplagt, for forudbestemt, og det har han siden reageret mod ved at melde sig ud af faget for en tid for efterfølgende at tage det op igen med fornyet interesse:

Altså, jeg har jo været vant til at blive klappet på hovedet, siden jeg kunne gå, af både min oldefars og farfars og fars kunder, og fået at vide, at de glædede sig, til de skulle prøve mig engang. Så det har jeg jo vidst, siden ... næsten før jeg kunne tale, at jeg skulle være frisør. Og det lå helt naturligt for mig, at jeg skulle være frisør. Men det har nok også været derfor, at jeg skulle ud og prøve nogle andre ting. Det var jo nok, fordi man på et tidspunkt følte måske, er det nu også mig? Og hvor jeg måske følte lidt, at – ikke at jeg er blevet påduttet det, for det har egentlig klart været mit eget valg – men man følte lidt, at sådan har det bare altid været. Man har bare altid vidst, at man skulle være det. Og så er man blevet det.

De betydningsfulde forfædre

Informanten, der er fjerdegenerationsfrisør, har gennem de senere år fået skærpet sin interesse for familiens navn inden for frisørverdenen, og han synes i stigende grad at se sig selv som et led i en faglig slægtstradition. Slægt og fag går i ét. Der er måske også derfor, han kom tilbage til frisørfaget efter en pause på nogle år, selv om hans far og familien tilsyneladende støttede hans beslutning om at holde denne pause. For når fag og slægt er så nært forbundet, som tilfældet er, er det at lægge afstand til faget også lidt som at lægge afstand til slægten. Under alle omstændigheder har han genfundet interessen for faget, samtidig med at han er blevet mere interesseret og aktivt involveret i slægtshistorien, hvis ultimative omdrejningspunkt er det dynastiske overhoved i form af hans oldefar. Historien er forankret over tid i diverse konkrete saloner og frisørforretninger og holdes ved lige af fotografier og scrapbøger:

Jeg tror, at havde min familie ikke været det før mig, så var jeg nok aldrig blevet frisør ... tror jeg ikke. Ikke så meget, fordi jeg ikke skulle være frisør så, men det var jeg nok bare ikke kommet på, at det skulle være det. Men jeg gad nok vide, hvad jeg så var

blevet? Men jeg synes, det har været naturligt for mig. Altså af to grunde: dels familien og så også netop på grund af familien, at jeg syntes, at det var nærliggende for mig at blive ... og spændende. Og et eller andet sted har jeg fundet ud af med årene, at det måske virker endnu mere spændende, når jeg nu sidder og kigger i de gamle scrapbøger og finder ud af, dels hvor stort et navn vores familie har været før i tiden inden for faget. Med stor salon inde på Strøget. Og har været et af de førende navne i mange år. Og med oldefar og farfar, der både har stillet op og vundet adskillige mesterskaber og danmarksmesterskaber. Med både nationale og internationale dommere. Så der synes jeg, lige pludselig vækker det noget, og det virker faktisk mere spændende nu.

Et kald?

Det kom lidt bag på mig, at så mange af de interviewede frisører var af frisørfamilie – mindst seks ud af de 10 – og at de faktisk havde valgt meget traditionelt. Min overraskelse skyldtes på den ene side, at litteraturen om mænd i kvindefag taler om „utraditionelle valg“ og omtaler mændene som nogle, der bryder og krydser kønsgrænser. Og på den anden side var jeg nok i lighed med mange andre i dag tilbøjelig til at underbetone frisørfaget som et håndværk, der som andre håndværk er knyttet til bestemte familier, og tilmed et håndværk, der typisk drives i butikker, der kræver investering og kan gå i arv fra for eksempel far til søn. Jeg tænkte i første omgang faget som et æstetisk fag og havde derfor umiddelbart en idé om, at valget måtte være vældig personligt og præget af en fascination af dette særlige æstetiske univers.

Der var da også to af informanterne uden frisører i den umiddelbare familie, der tilsyneladende blev tiltrukket af, hvad de mente, frisørfaget stod for. For den ene, der nævnte, at han ikke var „den mest drengede dreng“ dengang, stod faget som modsætning til de mere traditionelle, tunge og noget skræmmende mandefag, hvor man blev beskidt og kold og var ude i al slags vejr. Frisørfaget repræsenterede på sin side en mere tryk og ren verden, hvor der samtidig var højt til loftet. Der var med hans ord „mere stil over“ det fag, som han også forbandt med udsyn og udrejse. I interviewet beskrev han nogle af de lokale typer, han distancerede sig fra, nemlig „sådan kedelige typer, stavnsbundne firkantede personer, som ... ikke sådan verdensmænd, hvis man kan sige det på den måde“, og hans valg af frisørfaget handlede sandsynligvis i høj grad om et fravalg af en bestemt mandetype og et bestemt, begrænset liv. Valget kan umiddelbart tages som udtryk for, at han følte sig forbundet med frisørverdenen og dens udøvere, uagtet at han ikke er „naturligt“ forbundet med frisørfaget i kraft af slægten.

Den anden sagde, at han altid havde drømt om at blive frisør: „Det er en barnedrøm ... Og jeg har fundet min rette hylde i det her fag.“ Og da jeg bad ham om at sætte ord på, hvad det er, der er så godt ved faget, er det kreativitet og fornemmelse for hår, det handler om:

Jamen, dét der med at skabe ... Dét der med at skabe, yde noget for en anden. Kunne bruge sin fantasi til at kunne skabe et eller andet. Jeg har altid været kreativ ... med ting og sager. Og det er ikke, fordi jeg sidder og friserer og ruller min søster[s hår] op og sætter elastikker i hendes hår. Det er ikke sådan noget der ... Dét der med at kunne skabe, det er ligesom der, mine tanker har været, ikke. Og så altid gået op i hår. Altid vidst, hvordan jeg ville have det ... så det er en kombination af det, tror jeg.

Endelig er der også ham, hvis vej til frisørfaget har været mere tilfældig, og som betoner, at det ikke har været noget kald, hvilket i hans udlægning får en ganske særlig drejning:

Jeg tror faktisk, det var tilfældigheder, og så var der mulighed for at få læreplads. Altså, whatever. Dengang var det forældrene, der gik ind og sørgede for, at man fik læreplads, ikke. Så det tror jeg, at det er derfor ... Nej, det var ikke et kald, nej. Jeg havde ikke en drøm om at gå i pigetøj eller at sminke mig eller noget som helst. Slet, slet ikke. Og jeg havde det ligesom mange andre drenge, der kommer i lære, at for det første aner du ikke, hvad det er for noget. Man bliver meget overrasket over det, og mange ting ... bryder man sig slet ikke om. Altså, sådan noget som at ... farve vipper og farve bryn, og man skal hele tiden stå og vaske hår osv. osv. Men alle de der ting ... det brød jeg mig slet ikke om, overhovedet ikke. Sminke og makeup, ud til højre med det.

Det fremgår af frisørinterviewene, at valg og kald ofte går op i en højere enhed. Det gælder både for dem, der er født ind i frisørfaget, og dem, der ikke er det. For dem, der ikke er „naturligt“ beslægtet med faget, træder forestillede fællesskaber bygget op omkring for eksempel „verdensmanden“ eller „den kreative hårkunstner“ tilsyneladende i stedet. Hvor de første reagerer på slægtskaldet, drages de andre af ønsket om at blive en del af et bestemt fællesskab.

*Bo Wagner Sørensen
Lektor, ph.d.
Center for Ligestillingsforskning
Roskilde Universitetscenter*